

Nijmegen, stad van kansen

D66 krijgt het voor elkaar

Verkiezingsprogramma D66 Nijmegen 2022-2026

Overzicht

Voorwoord Sigrid Kaag	3
Voorwoord Lijsttrekker Lusanne Bouwmans	4
Inleiding	5
1. Gelijke kansen voor alle Nijmegenaren	6
Vrij zijn begint met onderwijs	6
Iedereen kan een fijn bestaan opbouwen en kan meedoen	7
Een arbeidsmarkt waaraan iedereen een zinvolle bijdrage levert	8
Bouwen aan een gezonde stad waar we ziekte voorkomen of zo lang mogelijk uitstellen door inzet op preventie	9
De beste zorg en ondersteuning beschikbaar als dat nodig is	10
2. Bouwen aan een duurzame, levendige en veilige stad	12
Wonen!	12
Een stad die energie geeft	13
Meer groen moet je doen	14
Grotere kunst- en cultuurambities, groter budget	15
Zichtbare Nijmeegse cultuur	15
Een stad die veilig is en waar iedereen zich veilig voelt	16
3. Nijmegen als innovatieve en goed bereikbare stad	18
Verder bouwen aan een sterke economie en bedrijfsleven	18
Een bereikbare stad vraagt om groots (om)denken	19
Fietser, voetganger en ov-gebruiker op één	20
Sturen op schoon vervoer	21
Goed bereikbaar in de regio	21
4. Een vitale democratie, waarin verstandig met geld wordt omgaan	22
Een overheid die rechtmatig én rechtvaardig handelt	22
Meer samenwerking over (gemeente)grenzen heen	23
Een financieel gezonde stad	24
Nawoord	25

Voorwoord Sigrid Kaag

Geachte lezer,

Voor u ligt een programma gebaseerd op de urgentie van dit moment. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak onze leefomgeving te beschermen tegen de verwoestende effecten van de opwarming van de aarde. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak om de groeiende kloof tussen arm en rijk, tussen diegenen met kansen en diegenen zonder kansen te dichten.

De oplossingen die wij aandragen zijn geworteld in een lange politieke traditie. Want D66 is niet alleen een pragmatische, maar ook een sociaalliberale partij. Wij zijn ervan overtuigd dat mensen alleen vrij kunnen zijn als de overheid gelijke kansen schept voor iedereen.

Dat betekent dat wij genoeg huizen willen bouwen om voor iedereen een passende en betaalbare plek te kunnen bieden. Wij willen dat leraren, verpleegkundigen, agenten en al die anderen die werk doen voor de samenleving kunnen wonen in de wijk waar ze werken. Wij willen dat uw wijk groener wordt, met schone lucht en schoon water voor iedereen. Wij willen dat uw kinderen naar een school gaan waar ze met passie en aandacht worden voorbereid op de wereld zoals die is. Wij willen dat uw kinderen aanspraak kunnen maken op huiswerkbegeleiding, sport, kunst en muziek—ook als u dat zelf niet kunt betalen. En wij willen meer wijkagenten, zodat u zich veilig voelt in de buurt.

Wat u niet in dit verkiezingsprogramma zal teruglezen, maar wel van ons mag verwachten, is dat we radicaal denken verbinden aan gematigd handelen. Wij willen de vrijheden van het moderne Nederland uitbreiden voor zoveel mogelijk mensen, maar geven ons rekenschap van het feit dat wat voor de een waarde is kan botsen met de belangen van de ander. Wij vinden daarom kracht in het compromis.

Er staat veel op spel. Wilt u dat Nijmegen meedoet in de strijd tegen de opwarming van de aarde? Wilt u dat het onderwijs zo goed wordt dat alle mensen tot hun recht kunnen komen? Wilt u nieuwe politiek, die omkijkt naar anderen en verder kijkt naar morgen? Dan heeft u het juiste programma opengeslagen.

D66 heeft u nodig. Daarom vragen wij uw vertrouwen.

Hartelijke groet en veel leesplezier,

Sigrid Kaag

Voorwoord Lijsttrekker Lusanne Bouwmans

In september 2021 zette The Times onze stad op plek 6 in hun top 12 van duurzame vakantiebestemmingen. Voor veel Nijmegenaren een bevestiging van wat we al lang weten: Nijmegen is een fantastische plek is om te leven. Heerlijke terrassen, topfestivals en prachtige natuur. Of je nou gaat stappen op het Koningsplein of uitwaaien aan het Waalstrand, genieten doe je.

Maar, er is ook actie nodig: meer dan ooit gedraagt Nijmegen zich als een groot dorp dan als de bijzondere stad die het is. Wanneer er geïnvesteerd moet worden in een museum van topkwaliteit, een state-of-the-art innovatiecentrum of gedurfde woningbouwprojecten, wordt het gauw lastig. Terwijl het juist deze zaken zijn die onze stad haar kleur op de wangen geeft.

Vast staat dat er de komende jaren belangrijke keuzes gemaakt moeten worden. Want de uitdagingen, ook voor onze stad, zijn groot. Voor het klimaat is het niet vijf voor, maar vijf over twaalf. Tijdens de komende raadsperiode zal het woningtekort in Nijmegen verder groeien tot een van de grootste in Nederland. En het verschil tussen de kansen die mensen krijgen, ook in Nijmegen, is het grootst sinds de Tweede Wereldoorlog. Deze uitdagingen bieden geen ruimte voor uitstelgedrag of pappen en nathouden. Elk van deze uitdagingen vraagt om ambitieuze oplossingen. En voor elk van deze uitdagingen is politieke durf essentieel.

Dit programma is geschreven met de overtuiging dat we goed op weg zijn in Nijmegen, maar ook dat het nog veel beter kan en moet. En dat er durf en visie nodig zijn om dat te bereiken. Een heldere stip op de horizon én prachtige plannen om meteen grote stappen richting die stip te zetten. Ik dank de verkiezingsprogrammacommissie en alle betrokken leden heel hartelijk voor dit mooie resultaat.

Met dit programma in de hand sta ik te springen om aan de slag te gaan voor onze stad. Met dezelfde ambitie en energie die uit dit programma spreekt. Van mij kunt u de komende vier jaar verwachten dat ik problemen niet alleen benoem, maar ze ook aan zal pakken. Van mijn partij dat we niet alleen mooie praatjes hebben, maar echt zaken regelen voor de stad. Zodat Nijmegen nog meer kleur op de wangen krijgt.

Lusanne Bouwmans

Lijsttrekker D66 Nijmegen

Inleiding

Nijmegen is een zeer gewilde plek om te wonen, te studeren, te werken en te recreëren. Daar zijn we trots op. Daarnaast hebben we torenhoge ambities met onze stad. We zien vier belangrijke opgaven voor de komende jaren:

- Gelijke kansen voor alle Nijmegenaren
- Nijmegen als innovatieve en goed bereikbare stad
- Bouwen aan een duurzame, gezonde, levendige en veilige stad
- Een vitale democratie, waarin verstandig met geld wordt omgaan

Torenhoge ambities vragen om (soms gedurfde) lange termijnplannen. Maar niet alleen plannen, juist ook concrete acties. In voorliggend verkiezingsprogramma leest u niet alleen wat onze stip op de horizon is, maar juist ook wat we de komende vier jaar willen realiseren.

1. Gelijke kansen voor alle Nijmegenaren

Kansengelijkheid betekent dat iedereen in de samenleving gelijkwaardige kansen heeft. De vrijheid die we in Nederland hebben om een eigen invulling te geven aan het leven is alleen rechtvaardig als we er gelijkwaardig gebruik van kunnen maken. Dat is nu niet het geval. Iemands achtergrond heeft invloed op welk opleidingsniveau diegene zal volgen, de kansen op de arbeidsmarkt, het inkomen en (gezonde) levensverwachting.

Onze stip op de horizon

De kwaliteiten en inspanningen van mensen bepalen iemands kansen. Niet iemands achtergrond, zoals de buurt waar iemand opgroeit, het opleidingsniveau van ouders of het al dan niet hebben van een migratieachtergrond.

We realiseren gelijke kansen voor alle Nijmegenaren door:

- Te erkennen dat vrij zijn begint met kwalitatief goed en toegankelijk onderwijs
- Te zorgen dat iedereen een fijn bestaan kan opbouwen en mee kan doen
- Te bouwen aan een arbeidsmarkt waarin iedereen een zinvolle bijdrage levert
- Te bouwen aan een gezonde stad waar we ziekte voorkomen of zo lang mogelijk uitstellen door inzet op preventie en de beste zorg en ondersteuning beschikbaar is als inwoners dat nodig hebben

We werken deze punten hieronder nader uit.

Vrij zijn begint met onderwijs

Voor D66 is onderwijs hét middel om kansengelijkheid te vergroten. In een maatschappij waarin iedereen haar¹ eigen talenten en tekortkomingen heeft, koestert D66 de diversiteit die er is. Mensen met verschillende achtergronden ontmoeten elkaar. Dat begint in de klas.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Gratis kinderopvang voor alle peuters**
Kinderen van ouders die niet werken gaan vaak niet naar de kinderopvang terwijl dit wel bevorderlijk is voor hun sociale vaardigheden en taal- en spraakontwikkeling. Momenteel is er al vroege voorschoolse opvang voor kinderen met een achterstand. Het liefst wil je achterstand voorkomen en zorgen dat alle kinderen met een goede start aan de basisschool kunnen beginnen. Wij willen, zolang gratis kinderopvang niet landelijk wordt geregeld, kinderopvang in Nijmegen voor alle kinderen van twee tot vier jaar beschikbaar maken voor twee dagen in de week. Gratis kinderopvang zorgt voor een ideale start op de basisschool, ongeacht het inkomen van je ouders. Daarnaast is gratis kinderopvang een belangrijke stap om het verschil in arbeidspositie (en beloning) tussen mannen en vrouwen te verkleinen.
- **Alle scholen een gezond klimaat**
Bij goed onderwijs hoort een gezonde leeromgeving. Oudere schoolgebouwen hebben vaak een slecht binnenklimaat, slechte ventilatie en zijn minder veilig. De coronacrisis maakt duidelijk hoe belangrijk goede ventilatie is. Huisvesting van scholen is een wettelijke taak van gemeenten. Om te komen tot een gezond klimaat op alle scholen willen we overall groene schoolpleinen, belonen we betere afvalscheiding op scholen en verduurzamen we onze schoolgebouwen. Scholen voelen zich verantwoordelijk voor de gebouwen en duurzaam beleid: dat blijven we stimuleren en als gemeente springen we bij waar dat nodig is.
- **Realiseren van gemengde scholen**
Er is in Nijmegen een grote scheiding tussen scholen waar kinderen met hoogopgeleide ouders naartoe gaan en scholen met kinderen van laagopgeleide ouders: op slechts acht van de 43 basisscholen is sprake van een gezonde mix. De Schoolwijzer zorgt voor transparante regels en een heldere aanmeldprocedure, maar leidt onvoldoende tot diversiteit. D66 wil doen wat bewezen werkt. Als er betere plannen komen die wel leiden tot meer gemengde scholen en de oorzaken van kansengelijkheid aanpakken, staan we daarachter. Verder willen we een scholencarrousel waarbij scholen zich op een gezamenlijke locatie presenteren zodat ouders met verschillende scholen kennismaken. Ook organiseren we dat leerlingen vanaf jonge leeftijd structureel samenwerken met leerlingen uit anders samengestelde scholen en ondersteunen we ouderinitiatieven gericht op het ontwikkelen van meer diversiteit op scholen.

¹ Overall waar zij/haar staat kan ook hij/zijn gelezen worden en omgekeerd.

- **In elk stadsdeel goede scholen**
Voor een goede menging van kinderen met verschillende achtergronden vinden we het belangrijk dat in elk stadsdeel scholen aantrekkelijk blijven of worden. De gemeente gaat niet over de inhoud van onderwijs, maar we gaan wel over de huisvesting en het succesvol verbinden van onderwijs en jeugdhulp. We investeren de komende jaren extra in scholen in de stadsdelen die extra aandacht behoeven. Bovendien willen we de kwaliteit van het onderwijs een boost geven door mee te doen met de landelijke lobby om docenten in aandachtswijken meer te betalen.
- **Op middelbare scholen ontmoeting centraal, in de klas en op het schoolplein**
Voor toekomstige nieuwbouw en verbouwingen vindt D66 dat ontmoeting centraal moet staan en menging van opleidingsniveau op het schoolplein en in de schoolgebouwen het uitgangspunt moet zijn. Verder dient elke school ook toegankelijk te zijn voor kinderen en jeugdigen met zorgondersteuning. De komende jaren gaan middelbare scholen fuseren. Hierbij vinden we het belangrijk dat een divers aanbod behouden blijft.
- **Gratis gezonde schoollunch**
Al 28 scholen in Nijmegen doen mee aan het programma 'Gezonde school'. Dat is een mooi begin, maar kan beter. In sommige buurten gaat de overgrote meerderheid van kinderen zonder ontbijt naar school en slechts 1% eet de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid groente. Alle kinderen moeten opgroeien met gezonde voeding. Wij willen laten onderzoeken in welke wijken het eetpatroon van kinderen het slechtst is en op die scholen een pilot starten met een gratis gezond ontbijt en/of gezonde schoollunch. Bovendien willen we dat de schoolkantines op middelbare scholen zich gaan houden aan de 'Richtlijn gezonde kantines' van het Voedingscentrum.
- **Kinderen toegang tot huiswerkbegeleiding**
Het gebruik van betaalde huiswerkbegeleiding bij kinderen neemt toe. D66 ziet liever dat dit niet nodig is, dat kinderen op school voldoende begeleiding krijgen en dat kinderen na schooltijd ook echt vrij zijn. Als het dan toch bijna gewoon geworden is dat kinderen huiswerkbegeleiding krijgen willen we voorkomen dat de kostbare huiswerkbegeleiding enkel is weggelegd voor kinderen van ouders die dat kunnen betalen. De afgelopen periode heeft D66 ervoor gezorgd dat in verschillende stadsdelen gratis bijles gegeven wordt in één van de filialen van de bibliotheek en/of in wijk- of jongerencentra. Bij bewezen succes verankeren we deze vorm van ondersteuning.
- **Alle kinderen en jeugdigen kunnen meedoen met buitenschoolse activiteiten**
Nijmegen heeft met Stichting Leergeld een prima regeling om ouders met minimum inkomen financieel te ondersteunen om kinderen te kunnen laten meedoen met buitenschoolse activiteiten. D66 wil dat scholen en consultatiebureaus ouders actief op de hoogte brengen van de bestaande regelingen om het gebruik van deze regeling verder te verbeteren.
- **Sterke onderwijs voor iedereen**
De gemeente bevordert samenwerking tussen MBO-HBO en Universiteit door gezamenlijke projecten in de buurten binnen het programma Citydeal Kennismaken, zodat studenten van alle achtergrond leren samenwerken en elkaar te inspireren. Techniekonderwijs wordt versterkt samen met bedrijfsleven, vooral voor beroepen in de energietransitie.
- **Een stageplek voor iedereen**
Voor de meeste mbo-studenten is het vinden van stageplekken makkelijk. Echter mbo'ers met niet-westerse achtergrond hebben het beduidend moeilijker. Een goede stage is een belangrijke start van iemands loopbaan. D66 vindt dat we niet moeten schromen om, samen met de betrokken onderwijsinstellingen, een actieve rol te pakken om stagediscriminatie op te sporen en tegen te gaan.

Iedereen kan een fijn bestaan opbouwen en kan meedoen

Iedereen bouwt een eigen bestaan op en richt een eigen leven in, zoals hij of zij dat fijn vindt. Dat is waar we naar streven. En er zijn forse stappen gezet om dat te realiseren. Maar nog steeds is het zo dat één op de zes inwoners van onze gemeente niet goed kan lezen of schrijven, niet iedereen vanzelfsprekend mee kan doen op de arbeidsmarkt en mensen met een minimuminkomen niet altijd weten op welke regelingen ze aanspraak kunnen maken.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Alle minimaregelingen in één gepersonaliseerd overzicht**
Er is een enorm web aan regelingen voor mensen met een minimuminkomen waarin het makkelijk is om verstrikt te raken. We willen dat de gemeente een heldere interactieve webpagina op de gemeentewebsite ontwikkelt die mensen na een aantal inleidende vragen laat zien voor welke regelingen ze in aanmerking komen.

- **Binnen een maand een postadres voor daklozen en expats**
Voor daklozen is het hebben van een postadres cruciaal om mee te kunnen doen en niet verder in de problemen te komen. Het is een voorwaarde om een uitkering te ontvangen, een zorgverzekering af te sluiten en om in aanmerking te komen voor schuldsanering. De sociaal maatschappelijke dienst moet binnen een maand een postadres hebben geregeld voor mensen zonder vaste woon- of verblijfplaats. Buitenlandse expats die tijdelijk komen wonen en werken in Nijmegen hebben zonder postadres moeite om op te starten. Wij willen dat het mogelijk wordt voor expats van grote internationale werkgeversorganisaties in Nijmegen om voor de eerste drie maanden een postadres via de gemeente te krijgen.
- **Eerst inzet op schulden verlichten**
Schulden leiden vaak tot psychische en lichamelijke gezondheidsklachten. Dat moeten we zoveel als mogelijk voorkomen. Onderzoek wijst uit dat ondersteuning bij mensen en gezinnen met problemen op meerdere vlakken pas effectief is als eerst schuldenproblematiek wordt aangepakt. Dat betekent vroegtijdig signaleren en direct reageren. Er moet budget beschikbaar zijn voor direct verlichting van acute schuldenproblematiek als vangnet om een armoedeval te voorkomen. Uitgangspunt binnen de schuldsanering is dat positieve prikkels de voorkeur genieten boven sancties, bijvoorbeeld meer budgetruimte voor wie zich actief inzet op de weg terug naar zelfredzaamheid.
- **We willen dat zoveel mogelijk inwoners kunnen lezen en schrijven**
Aanpak van laaggeletterdheid is al jaren een topprioriteit. Dat blijft het in de toekomst ook. Wat D66 betreft is het voorkomen van laaggeletterdheid en het herkennen van laaggeletterdheid een prominent aandachtspunt voor de buurtteams. De buurtteams sturen mensen gericht door naar plekken waar ze op een fijne, laagdrempelige manier kunnen werken aan hun basisvaardigheden, bijvoorbeeld in buurtcentra en bibliotheken. Als gemeente communiceren we altijd in eenvoudige taal (niveau B1) met onze inwoners.
- **Altijd een fysiek loket voor gemeentelijke diensten**
We doen steeds meer digitaal. In onze digitale maatschappij is het niet of beperkt beheersen van digitale vaardigheden een drempel voor mensen om zich te ontwikkelen en mee te doen. De gemeente moet voor alle vragen een fysiek loket beschikbaar hebben voor mensen die zich geen raad weten met de complexe online omgeving. Daarnaast dienen de Informatiepunten Digitale Overheid in onze gemeente actief onder de aandacht worden gebracht.
- **In Nijmegen zijn vluchtelingen en statushouders welkom en bieden we hen alle kansen om onderdeel te worden van onze stad**
D66 ziet met pijn in het hart dat heel veel mensen zich niet veilig voelen in hun eigen land. D66 wil graag alle mensen, ook die van ver komen, laten weten dat zij welkom zijn op deze wereld. We maken gebruik van de talenten van vluchtelingen en statushouders en leren van ze. Vluchtelingen en statushouders die in Nijmegen terecht komen moeten direct de kans krijgen om de Nederlandse samenleving en taal te leren kennen. De gemeente Nijmegen omarmt daarbij de burgerinitiatieven die op dit terrein lopen.

Een arbeidsmarkt waaraan iedereen een zinvolle bijdrage levert

Vooraf een trampoline en waar nodig een vangnet, dat moet het resultaat zijn van onze gemeentelijke inzet op het terrein van de arbeidsmarkt. We zijn nu nog te vaak een vangnet en te weinig een trampoline. Dat moet anders. Door globalisering, innovatie en technische ontwikkelingen verandert de arbeidsmarkt continu. De zorg, horeca en bouw komen zelfs mensen te kort. Tegelijkertijd verdwijnen er banen. Op dit moment zijn in Nijmegen bovengemiddeld veel mensen in de bijstand. We zien de bijstand liever als tussenstation en niet als eindstation.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Een leven lang leren: proactief om- en bijscholen**
We weten in welke beroepen nu en in de toekomst de grootste personeelstekorten ontstaan. We zijn een stad die groeit. Groeien betekent vooruitkijken. In onze stad zijn tal van prachtige bedrijven gevestigd die onvoldoende geschoold personeel vinden. Dat geldt zowel voor de praktische beroepen als de kennisberoepen. We willen dat de gemeente proactief samen met werkgevers, UWV en onderwijsinstellingen stuurt op het in kaart brengen van de scholingseisen, het realiseren van een passend (bij)scholingsaanbod en het begeleiden van mensen naar mogelijkheden om zich om- of bij te scholen.

- **Betere werkgeversdienstverlening**
Wijkbedrijven, sociale coöperaties en sociaal ondernemingen stellen zich expliciet als doel om mensen die lastig aan het werk komen een plek te bieden, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen. D66 wil dat de gemeente deze wegbereiders van een inclusieve arbeidsmarkt de ruimte en mogelijkheden biedt die zij nodig hebben. Daarnaast is een van onze speerpunten dat commerciële bedrijven nog meer verleid worden om sociaal te ondernemen. Door bedrijven meer te ontlasten en risico's weg te nemen kunnen mensen met een afstand tot een arbeidsmarkt beter een plek vinden in het bedrijfsleven.
- **Meer mensen aan een betaalde baan**
In Nijmegen is het aantal mensen dat werk zoekt bovengemiddeld hoog terwijl het aantal re-integratietrajecten er onder het gemiddelde ligt. In 2020 telde Nijmegen slechts één derde van de lopende re-integratie trajecten in vergelijking met andere steden. Voor D66 is dit een signaal dat er echt een andere koers nodig is in het Werkbedrijf. Het aantal re-integratietrajecten moet minimaal op het landelijk gemiddelde komen. Er worden duidelijk en ambitieuze doelstellingen afgesproken met het Werkbedrijf, waaronder in ieder geval de afspraak om alle personen in een re-integratietraject onder de veertig jaar minimaal vier keer per jaar te spreken.
- **Experimenteren met het realiseren van werk op maat**
Volgens het CBS wil meer dan de helft van de mensen in de bijstand werken. Regels en ontwikkeling naar werk botsen nogal eens met elkaar. Het moet bijvoorbeeld voor mensen met een uitkering makkelijker worden om een opleiding te volgen of vrijwilligerswerk te doen als daarmee de kans op een duurzame baan groter wordt. Er is ruimte vanuit het Rijk voor experimenten en D66 wil dat met maatwerk deze ruimte optimaal wordt benut om mensen een kans te geven uit de bijstand te raken.

Een gezonde stad waar we ziekte voorkomen of zo lang mogelijk uitstellen

Mensen met een praktische opleiding leven gemiddeld zes jaar minder lang en maar liefst vijftien jaar korter in goede gezondheid. Ook in Nijmegen. We erkennen dat het moeilijk is de sociale ladder op te klimmen als je niet in goede gezondheid leeft. Als gemeente heb je invloed op de gezondheid van inwoners door het creëren van een gezonde leefomgeving en het faciliteren van (laagdrempelige) sport- en bewegingsmogelijkheden. We willen een stad zijn die uitnodigt om gezonde keuzes te maken: de fiets in plaats van de auto, de appel in plaats van de kroket en een leefomgeving die uitnodigt om te bewegen. De afgelopen jaren hebben we, op initiatief van D66, een heleboel plaatsen in Nijmegen rookvrij gemaakt, maar er is meer nodig.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Verder uitbouwen van het preventieakkoord én de lat mag hoger**
In 2019 en 2020 tekenden 51 Nijmeegse organisaties een gezamenlijk lokaal preventieakkoord waarin ambities voor een gezonde bevolking een leefomgeving zijn beschreven. D66 is voorstander om samen met het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en zorginstellingen dit commitment verder te vertalen naar concrete ambities en daaraan gekoppelde acties.
- **Gezonde voeding in gemeentelijke speeltuinen**
Als je in de Leemkuil of Brakkefort wat te drinken of snacken koopt voor je (klein)kinderen heb je alleen maar keuze uit ongezonde dingen. Je zou hier vooral gezonde keuzes moeten aanbieden die passen in de schijf van vijf. Iedereen mag zelf wat te drinken en snacken meenemen, maar koop je wat bij de gemeente, dan is dat gezond!
- **Streven naar een drugsvrije generatie**
Drugs gebruik is niet normaal. In het kader van beter voorkomen dan genezen streeft D66 naar een drugs vrije generatie die gezond eet en sport. Als D66 willen we daarom dat onze minderjarigen leven, leren, sporten en spelen in een drugsvrije omgeving. D66 stelt daarom de volgende maatregelen voor:
 - In navolging van 'Preventie- en Handhavingsplan alcohol 2021-2024' een 'Preventie- en Handhavingsplan drugs 2022-2025' vaststellen. Met dit plan willen we het drugsgebruik onder jongeren en jongvolwassenen terugdringen, om zo onze jeugd te beschermen tegen de negatieve effecten van drugs op gezondheid en veiligheid, waaronder drugsgebruik en -dealen op middelbare scholen. We zetten in op voorkomen, vroegsignalering, educatie en handhaving.
 - Ophogen drempels verkrijgbaarheid softdrugs door minderjarigen: D66 maakt zich hard voor sterke handhaving op toegang en verkoop van softdrugs aan minderjarigen in Nijmeegse Coffeeshops, in het bijzonder controle op verkoop bedoeld voor gebruik door minderjarigen.
 - Het benadrukken dat drugsgebruik zeer schadelijk is voor de fysieke en mentale gezondheid- zeker bij jongeren-, de maatschappij & klimaat/natuur en vooral niet normaal is.

- **Meer watertappunten**
Water is een cruciale brandstof voor een gezond lijf. We willen dat er op meer plekken vrije toegang is tot water. Daarom zet D66 in op meer watertappunten in recreatiegebieden (zoals dorpspark Hees, Julianapark en Veur-Lent), langs hardlooptrajecten, bij winkelcentra (bijvoorbeeld in Dukenburg, Hees en Galgenveld), bij speeltuinen en bij basisscholen.
- **(Top)sport is een visitekaartje en inspiratiebron voor heel Nijmegen**
Sport voor iedere inwoner is belangrijk: het bevordert de gezondheid en het is veelal een plek om mensen te ontmoeten. Daarbij hebben we in Nijmegen extra aandacht voor topsport. Topsport biedt vermaak aan deelnemers en toeschouwers en inspireert jeugd en amateursporters om zelf meer te sporten. Sporthelden kunnen een voorbeeldrol vervullen op maatschappelijk gebied of persoonlijke waarden en normen. We stimuleren topsportverenigingen en topsporters zich in te zetten bij maatschappelijke projecten om meer bewegen en gezond gedrag te stimuleren. Sportverenigingen die dat doen, zoals NEC Doelbewust, helpen en ondersteunen we.
- **NEC als zakelijke partner**
We dragen bij aan de instandhouding en versterking van betaald voetbal in Nijmegen door met NEC op een zakelijke manier samen te werken aan goede huisvesting. De verantwoordelijkheid en financiële lasten van een verwerving of eventuele uitbreiding van het Goffertstadion horen echter volledig bij NEC te liggen. Daarbij zijn we bereid te kijken naar nieuwe concepten om het Goffertstadion in de toekomst rendabel te krijgen.
- **Iedereen leert zwemmen**
We willen dat iedereen in Nijmegen leert zwemmen. De wachtlijsten voor zwemlessen zijn, mede door de coronacrisis, fors opgelopen. Als uit behoefteonderzoek blijkt dat extra zwemwater nodig is om wachtlijsten weg te werken kiezen we als eerste voor de bouw van een nieuw zwembad in Nijmegen-Noord. Daarnaast pakt de gemeente een actieve rol om te kijken wat nodig is om wachtlijsten weer terug te dringen, bijvoorbeeld door het versoepelen van openingstijden van zwembaden.
- **Beweegroutes in elke wijk**
In elke wijk is er minimaal één straat of route die actieve en sportieve verplaatsing stimuleert. Beweegroutes zijn alleen toegankelijk voor fiets, voetganger of skeeleraar en stapvoets bestemmingsverkeer voor aanwonenden. Een beweegroute verbindt een groot deel van de wijk met winkelcentra en andere wijken.

De beste zorg en ondersteuning beschikbaar als dat nodig is

Ziekte voorkomen staat bij ons voorop, maar als je ziek wordt heb je recht op de beste zorg en hulp. Met een gerichte aanpak die dichtbij de mensen wordt georganiseerd, stellen we 'positieve gezondheid' als doel. Niet de afwezigheid van ziekte staat centraal, maar het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Welzijn en welvaart gaat hand in hand: een gezonde bevolking is een productieve bevolking.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Meer verantwoordelijkheid bij de maatschappij om naar elkaar om te kijken**
Meer dan 15% van de jeugdigen in Nijmegen ontvangt jeugdhulp of heeft jeugdhulp ontvangen. Dat percentage is hoog en we denken dat een deel van deze ondersteuning ook door een sterk sociaal fundament kan worden ondervangen. We moeten als maatschappij in gesprek over of we het normaal vinden dat 15% van onze jeugdigen jeugdhulp krijgt. En over wat dan de rol is van de overheid. Wat D66 betreft moet elk kind dat zorg nodig heeft, zorg krijgen. Maar we dragen ook als maatschappij een verantwoordelijkheid om voor elkaar te zorgen. Het praten over waar je als opvoeder tegenaan loopt en elkaar – informeel – helpen, dat is waar jeugdigen vaak meer gebaat mee zijn dan formele zorg via de gemeente.
- **Jeugdigen in pleegzorg in plaats van verblijf in instellingen**
Van de 5.000 jeugdigen met complexe problematiek kunnen zo'n 500 jeugdigen (tijdelijk) niet meer thuis wonen. Ieder kind verdient een stabiel en veilig thuis en pleegzorg biedt een fijner thuis dan instellingen. We willen vernieuwende vormen van pleegzorg initiëren, bijvoorbeeld door het Amerikaanse Mockingbird Family Model waarin verschillende pleeggezinnen de krachten bundelen en één gezin beschikbaar is om tijdelijk in te vallen wanneer de druk in een pleeggezin oploopt, ook in Nijmegen in te voeren. We ondersteunen huidige pleegouders beter, want te veel pleegouders stoppen tussentijds met het leveren van pleegzorg. Tot slot blijven we waardering uitspreken voor pleegouders en continueren we het door D66 geïnitieerde pleegzorgcompliment.

- **Focus op complexe problematiek**
Voor bijna 5.000 jeugdigen geldt dat er sprake is van complexe problematiek. Wat D66 betreft zetten we in de buurtteams vol in op gezinnen met kinderen waar sprake is van complexe problematiek. Voor hen wordt een aanpak op maat gemaakt en wordt intensieve begeleiding georganiseerd. We gaan verder met de door D66 geïnitieerde doorbraakaanpak multiprobleemgezinnen waarmee we verkokering doorbreken en kinderen en gezinnen echt centraal zetten.
- **Ondersteuning vanuit de Wmo: zo kort als mogelijk, zo lang als nodig**
Huishoudelijke hulp, begeleiding en dagbesteding vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is beschikbaar voor wie dat nodig heeft. Dat leidt niet alleen tot inwoners die tevreden zijn, maar bespaart ook op zorgkosten. De buurtteams komen samen met inwoners tot een passend ondersteuningsaanbod. Uitgangspunt daarbij is: zo kort als mogelijk, zo lang als nodig. Zodra landelijke wetgeving het mogelijk maakt om een eigen bijdrage te vragen voor het gebruik van zorg en ondersteuning voeren we dit als gemeente in.
- **Persoonsgebonden budget in stand houden en uitbreiden**
D66 wil de mogelijkheid om te kiezen voor een persoonsgebonden budget (pgb) in stand houden. Nu is een pgb alleen voor de inzet van zorg en ondersteuning. D66 wil onderzoeken of de invoering van een integraal pgb in Nijmegen mogelijk is. Daarbij kan het gezin één budget krijgen wat in kan worden gezet voor onderwijs, zorg en welzijn zonder dat dit leidt tot veel bureaucratie. Een aantal gemeenten experimenteert hier momenteel mee. D66 wil dat Nijmegen zich hierbij aansluit.
- **Ombudsfunctie nodig als mensen verstrikt raken in het systeem**
Wanneer inwoners ontevreden zijn over de organisatie die hen zorg of ondersteuning biedt, kunnen zij bij deze organisatie een klacht indienen. Er is een lokale escalatiemogelijkheid of vangnet nodig wanneer iemand er met een uitvoerende organisatie niet uitkomt. We willen een ombudsfunctie voor het sociale domein. Een ombudsman/-vrouw kan bemiddelen, dwingend adviseren en monitoren. Samen met ervaringsdeskundigen dient te worden bepaald hoe deze ombudsfunctie zo laagdrempelig, herkenbaar en toegankelijk mogelijk kan worden ingericht.
- **Vrijwilligers en mantelzorgers ondersteunen en belonen**
D66 wil samen met mantelzorgers manieren vinden om hun lasten te verlichten. Dit kan bijvoorbeeld door mantelzorgers van zorgbehoevenden in een betaalde parkeerzone de mogelijkheid te bieden het eerste uur gratis te parkeren of door de mantelzorger huishoudelijke hulp aan te bieden zodat er meer tijd en energie over is voor de zorg voor naasten. Daarnaast moet tijdelijke logeeropvang voor mensen met een zorgbehoefte zodat de mantelzorger even een pauze heeft, beter onder de aandacht worden gebracht.

Zichtbaar jezelf zijn

D66 wil een Nijmegen waarin iedereen zichtbaar zichzelf kan zijn, ongeacht afkomst, kleur of seksuele voorkeur. Die vrijheid is niet altijd vanzelfsprekend. Helaas is er nog steeds sprake van homo- of transfoob geweld en discriminatie tegenover lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender mensen en mensen met een intersekseconditie (LHBTI's). D66 vindt dit onacceptabel. Daarom treden we hard op tegen discriminatie en werken we aan voorlichting op scholen en verenigingen.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **We omarmen het Roze Stembusakkoord**
Mensen met een LHBTI-achtergrond voelen nog steeds niet altijd de vrijheid om zichtbaar zichzelf te kunnen zijn. Daarom maakt D66 werk van de acceptatie van LHBTI, door meer expliciete aandacht en voorlichting. D66 staat pal voor het Roze Stembusakkoord om de acceptatie van onze Nijmeegse LHBTI's te bevorderen.
- **Meer aandacht voor LHBTI-ouderen**
Veel LHBTI-ouderen zijn eenzaam. D66 wil dit zo snel mogelijk veranderen. We geven LHBTI een belangrijke plek in onze buurtteams, zodat we eenzame ouderen zo snel mogelijk uit hun isolement helpen. In zorg- en welzijnsinstellingen voor mensen met een beperking is meer aandacht voor LHBTI-voorlichting.
- **Veiligheid voor LHBTI op sportclubs**
D66 wil samen met sportverenigingen werk maken van acceptatie van LHBTI's. In de sport bestaat een groot taboe op uit de kast komen. Het bespreekbaar maken van homoseksualiteit is in veel kantines en kleedkamers nog steeds erg moeilijk. D66 vindt het de hoogste tijd om dat taboe te doorbreken. Sportverenigingen moeten laten zien dat zij een omgeving bieden waar iedereen welkom is en zichzelf kan zijn.

2. Bouwen aan een duurzame, levendige en veilige stad

Nijmegen groeit in aantal inwoners, bedrijven en studenten. Groei betekent vaak meer vervuiling en gebruik van energie. Onze ambitie is om in 2045 energieneutraal te zijn. Als D66 vinden we dat de groei en verduurzaming hand in hand moeten gaan. We groeien daarom binnen de bestaande stad, bouwen extra woningen en verduurzamen de stad. We zetten in op een rijk cultureel aanbod en een gezonde en veilige woonomgeving.

Onze stip op de horizon.

We worden één van de meest duurzame en aantrekkelijke steden van Nederland met voldoende woningen voor alle bevolkingsgroepen. Nijmegen is in 2045 energieneutraal.

We worden een van de meest duurzame en aantrekkelijke steden van Nederland door:

- Vol in te zetten op meer woningen in alle sectoren
- Te bouwen aan een energie neutrale stad
- Te zorgen voor meer groen in alle delen van de stad
- Fors te investeren in de culturele sector en ons cultureel erfgoed te omarmen
- Te zorgen voor een stad die veilig *is* en waar iedereen zich veilig *voelt*

We werken deze punten hieronder nader uit.

Wonen!

Nijmegen behoort tot de top drie van steden met het grootste woningtekort. Het tekort en de stijgende koop- en huurprijzen zijn disruptief voor onze gemeenschap. Dé oplossing waarmee D66 aan de slag gaat in Nijmegen: meer woningen. We gaan niet voor extra subsidiering, want dat drijft enkel de prijzen op. Daarnaast geeft de grote vraag naar woningen ook een unieke kans om structurele problemen in onze stadsdelen aan te pakken.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **De hoogte in!**
We verstedelijken sterk waar het logisch en aantrekkelijk is: rondom stations en aan het water. We kiezen voor hoogbouw op deze locaties, geschikt voor onder andere eenpersoonshuishoudens, senioren en studenten. Alleen als we echt hoog durven gaan, kunnen we in de stad grote aantallen woningen toevoegen. Ook op Veur-Lent bouwen we op een kleine oppervlakte een aanzienlijk aantal gestapelde woningen om het tekort aan te pakken, mits dat strookt met de uitkomsten uit de stadspeiling. Verder trekken we het Waalfront door richting het Noordkanaalhaven en rondom het centraal station en het spoor stellen we een schaa sprong voor: the sky is hier de limit.
- **Breekijzer voor Dukenburg, Lindenholt en Nijmegen-Nieuw-West**
In (delen van) Lindenholt, Dukenburg en Nijmegen-Nieuw-West is veel meer mogelijk. ‘Loze’ ruimte en een verouderd woningaanbod bieden kansen. We creëren hier ruimte voor koopwoningen, ondernemerschap en creativiteit. Dit bereiken we door in dit gebied de normstelling voor sociale woningbouw en middeldure huur los te laten en collectief particulier opdrachtgeverschap te bevorderen. Corporaties mogen hier slopen en de grond in de markt zetten voor zelfbouwprojecten. Zo trekken we jonge gezinnen en ondernemers deze wijken in. Verder vernieuwen we de winkelcentra, het hart van de wijk, door woningen toe te voegen. Tot slot wordt de Winkelsteeg een dynamische nieuwe stedelijke woonwijk aan het water en tevens de drijvende kracht achter de vernieuwing van de Kanaalzone-Zuid.
- **Meer huisvesting voor speciale doelgroepen**
Huisvesting voor iedereen, ook voor hen die niet automatisch mee kunnen doen in de gangbare circuits. Denk hierbij aan rolstoelafhankelijke mensen, jongeren met begeleidingsvragen, mensen met ambulante ondersteuning vanuit de ggz, daklozen en statushouders. Daarbij houden we continu aandacht voor de leefbaarheid van elke wijk en straat. We stimuleren gemengde woonvormen (onder andere voor ouderen) en moedigen particulieren aan een kamer te verhuren aan een jongere die (tijdelijk) extra aandacht nodig heeft, bijvoorbeeld een jongere die op achttienjarige leeftijd zelfstandig gaat wonen na een lang jeugdzorgtraject.

- **Woning met voorrang voor essentiële beroepen**

We verkennen of het in Nijmegen nodig is en zo ja, mogelijk is om - evenals bijvoorbeeld in Amsterdam en Rotterdam - voorrang te geven aan onderwijzers, zorgmedewerkers en agenten bij een select aantal nieuwbouwprojecten en een select aantal plekken waar sociale huur wordt aangeboden.

- **Woningcorporaties: meer bouwen én verduurzamen**

De kerntaak van woningcorporaties is het bouwen en onderhouden van sociale huurwoningen voor mensen met een laag inkomen. De vraag naar sociale huurwoningen moet continu nauwgezet gemonitord worden. Naast het bouwen van nieuwe woningen, ligt de grootste opgave in het sociale huursegment de komende jaren op het vlak van het verduurzamen van de woningvoorraad en het geschikt maken van meer woningen voor ouderen. We sturen aan op deze prioriteiten in de prestatieafspraken met woningcorporaties.

- **Terug naar de vervuiler betaalt**

Het vorige College heeft in 2014 besloten om de afvalstoffenheffing af te schaffen en ter compensatie het tarief voor de onroerende zaakbelasting (OZB) te laten stijgen. D66 is een fel tegenstander van deze maatregel. De afvalstoffenheffing werd zowel door woningeigenaren als huurders betaald (op basis van het aantal bewoners). Met het afschaffen van de afvalstoffenheffing worden deze lasten nu volledig bij woningeigenaren belegd (via een stijging van het OZB-tarief). Deze maatregel gaat daarmee rechtstreeks in tegen het principe dat de vervuiler betaalt. Ook vinden we het principieel onjuist dat via het afvalbeleid inkomenspolitiek wordt bedreven. D66 wil deze maatregel daarom terugdraaien en het systeem van afvalstoffenheffing en mogelijk ook rioolheffing op basis van het aantal inwoners per huishouden opnieuw invoeren.

- **Nijmegen-Noord: meer dan wonen**

Terwijl de huizen in Nijmegen-Noord in rap tempo uit de grond worden gestampt blijft de ontwikkeling van sociale en maatschappelijke voorzieningen achter. We willen voorkomen dat Nijmegen Noord een plek is waar mensen alleen wonen. De ruimte voor recreatie, sporten en cultuur moet ook meegroeien. Er moet in de verdere ontwikkeling van dit stadsdeel meer ruimte komen voor sport- en bewegingfaciliteiten bij bestaande en nieuwe sportclubs. Verder moet er een zeer goede sporthal komen en faciliteiten om te kunnen watersporten in de nevengeul. Daarnaast moeten er plekken zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten: buurtgebouwen, bibliotheek, parkjes en horeca. Tot slot wil D66 dat de mogelijkheden worden verkend om in Nijmegen-Noord een klein theater te openen.

- **En..**

- We blijven tempo maken met de bouw van woningen in de Waalsprong en Waalfront.
- We gaan op zoek naar extra mogelijkheden voor het bouwen van dure woningen, zodat doorstroming op de woningmarkt wordt bevorderd.
- We vragen corporaties te kijken welke mogelijkheden er zijn om op eigen grond meer woningen te realiseren.
- We zetten in op kwalitatief goede huisvesting voor expats.
- We kijken hoe we zonder de inspraak te verminderen, de procedures kunnen versnellen en dus de komende jaren meer woningen kunnen realiseren.

Een stad die energie geeft

Duurzaam is voor D66 een grondhouding in alles wat wij doen. In 2045 willen we dat de stad energieneutraal is. We willen de stad gezonder, groener en duurzamer maken. Dit is en blijft een zeer complexe opgave waar we onvermoeid mee doorgaan. Dit doen we samen met bedrijven en particulieren. Dat betekent ook dat de gemeente duidelijk moet maken waar het wel en niet van is en geen remmende factor mag worden in de verduurzaming.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Stadsbreed bewoners- en ondernemersplatform voor de energietransitie**

We willen een stadsbreed bewoners- en ondernemersplatform 'Beraad voor het klimaat' opzetten die de energietransitie gaat begeleiden. Dé plek voor experts en betrokken bewoners, een extra drijvende kracht voor de transitie, gelinkt aan een bestuurder.

- **Isoleren is een no-brainer!**
Het besparen van energie is de eerste en eenvoudigste stap om de stad zo snel mogelijk te verduurzamen. Energie die niet wordt gebruikt hoeft ook niet opgewekt te worden. Dit scheelt aanzienlijk in de moeizame zoektocht naar voldoende duurzame energiebronnen. Het goed isoleren van woningen is energiebesparend en gaat op lange termijn ook energiearmoede tegen. Als D66 gaan we hier zwaarder inzetten door middel van leningen en subsidies voor isolatie. Isoleren wordt de aankomende periode het speerpunt van onze verduurzamingsaanpak.
- **Samen woningen en bedrijven verduurzamen**
We zetten grootschalig in op deur aan deur advies/scans over het verduurzamen van particuliere woningen. De komende vier jaar willen we 20.000 scans uitvoeren. We stimuleren particulieren om zonnepanelen en warmtepompen te plaatsen. Dit maken we aantrekkelijk door leningen en subsidies. We investeren in meer en slimmere laadpalen voor elektrisch vervoer. Nieuwbouwwoningen moeten minimaal energieneutraal zijn en bij voorkeur energie genereren. De corporatiewoningen in Nijmegen voldoen in 2030 allemaal aan de bijna energieneutraal norm. Tot slot brengen we de meeste energie verbruikende bedrijven in kaart. Deze bedrijven voorzien we van gratis maatwerkadvies om de stap naar verduurzaming makkelijker te maken.
- **Regionaal energie en warmte opwekken**
Samen met de regio zetten we in op opwekken van zon- en windenergie. We verplichten via vergunningverlening per direct zonnepanelen op alle nieuwe daken, ook als de regio minder ambitieuze eisen stelt. We schrappen onnodig ingewikkelde regelgeving voor het plaatsen van zonnepanelen op bijvoorbeeld monumentale panden. Daarnaast zetten we in op uitbreiding van het warmtenet in Dukenburg. Wat betreft het warmtenet blijven we nieuwe bronnen voor het aanleveren van warmte, zoals geothermie, onderzoeken. D66 gelooft niet in het ontwikkelen van een gemeentelijk warmtebedrijf dat de stad kan voorzien van duurzame warmte. Als blijkt dat marktpartijen deze vraag niet kunnen oppakken, dan kijken we met deze partijen en de regio/provincie of er een publiek-private samenwerking kan worden opgezet om zo de risico's te spreiden.

Meer groen moet je doen

Groen is van belang om het veranderende klimaat het (koele) hoofd te kunnen bieden en gedeeltelijk verandering van klimaat tegen te kunnen gaan. Tijdens de coronacrisis hebben we gezien wat voor belangrijke rol groen speelt bij ontspanning en gezond blijven. Met een toenemend aantal bewoners wordt de behoefte aan, bijvoorbeeld, een goed park alleen maar groter.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Eén boom per inwoner**
Doorgaan met aanplant van bomen: doel is 1 boom per inwoner in 2045. Nijmegen heeft nu circa 60.000 bomen. Dat betekent dat er nog minstens 100.000 bomen aangeplant dienen te worden. In 2030 willen we dat er 40.000 extra bomen zijn geplant. Dit willen we samen doen met particulieren en bedrijven. Met een financiële tegemoetkoming willen we bedrijven en particulieren aanmoedigen om zelf een boom te planten.
- **Het klimaat verandert, de stad moet zich aanpassen**
Het klimaat verandert en daar moeten we rekening mee houden bij de ontwikkeling van de stad. We pleiten voor een 'klimaatadaptatie strategie' voor de lange termijn. Onderdeel van de strategie is een vergroeningsplan voor de te hete binnenstad in de zomer. We gaan meer ruimte geven aan groen en mens in de binnenstad. Het Valkhofplein, de Burchtstraat en de Westelijke Waalkade: het kan en moet groener. Een autoluwe binnenstad zorgt ervoor dat er meer ruimte komt voor recreatie en commercie in een groen stadscentrum.
- **Nog veel meer stenen uitbreken**
Operatie steenbreek breiden we uit naar bedrijven die we aansporen om aan de rand van en op de bedrijventerreinen meer groen aan te brengen. Ook stellen we voor om een operatie steenbreek voor studentenhuisen te organiseren met als doel ook studentenpanden van meer groen te voorzien.
- **Goffertpark als het groene hart van de stad**
We investeren extra in het Goffertpark als hét park van de stad. We kiezen voor behoud van de structuur en kwaliteit van het park en de mogelijkheid voor het organiseren van evenementen. Maar we kijken ook naar wat er nog meer mogelijk is, zoals het toevoegen van meer horecegelegenheden.

- **Veur-Lent blijft de groene long van onze stad**

Veur-Lent is omarmd door de stad. Dit is een prachtig stuk natuur waarbij het samenleven met de Waal echt tot z'n recht komt. Er wordt gewoond en voor D66 mogen er een beperkt aantal woningen bij geplaatst worden. Voorop moet blijven staan staat er ruimte blijft voor natuur, ontspanning, vrije uitzichten en recreatie. Bijvoorbeeld door het uitzetten van een hardlooprondje over het eiland. D66 wil dat dit hand in hand blijft gaan: wonen en recreëren, zonder dat dit voor overlast zorgt.

Grotere kunst- en cultuurambities, groter budget

Kunst en cultuur zijn het fundament van onze beschaving. D66 wil dat iedereen op een laagdrempelige manier met kunst en cultuur in aanraking kan komen. Nijmegen heeft de afgelopen periode weinig middelen beschikbaar gesteld voor kunst, cultuur en creativiteit. In vergelijking met andere steden heeft Nijmegen één van de laagste cultuurbudgetten van het land.

De coronacrisis heeft de kwetsbaarheden van de sector blootgelegd. D66 wil de positie van kunstenaars, culturele instellingen en ondernemers versterken. De makers van kunst en cultuur verdienen een betere maatschappelijke positie en meer waardering.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Een nieuw icoon voor de stad**

Nijmegen is een stad die graag bezocht wordt en waar mensen graag verblijven. Om dit te behouden is een nieuwe stedelijke plek met publiek toegankelijke (culturele) functies nodig. Een gebouw die de (binnen)stad nieuwe energie en betekenis geeft, zoals LUX dat bijvoorbeeld in het verleden heeft gedaan. In onze ogen is het tijd om hier samen met de stad én de provincie een start mee te maken!

- **Een verhoging van het gemeentelijk cultuurbudget**

De gemeente Nijmegen moet haar cultuurbudget verhogen tot een niveau dat in lijn ligt met de budgetten van vergelijkbare gemeenten zoals Arnhem, Eindhoven en Groningen. We verhogen het budget van € 162,- per inwoner naar € 180,- per inwoner. Dit extra budget besteden we primair aan de kleinere, zelfstandige culturele ondernemers en evenementenorganisatoren. Deze groepen zijn cruciaal voor de ontwikkeling van de stad en maken Nijmegen tot een bruisende stad.

- **Meer financiering van culturele projecten uit andere bronnen**

Kunst en cultuur kan veel betekenen voor opgaven of problemen uit andere domeinen. Denk hierbij aan het stimuleren van (mentale) gezondheid, intellectuele uitdaging of het verbeteren van kansengelijkheid. D66 wil het mogelijk maken om culturele projecten voor een deel te financieren uit bronnen waar het een bijdrage aan kan leveren. Zo kunnen er gemakkelijker culturele projecten van de grond komen die ook op andere terreinen dan kunst en cultuur een impact hebben.

- **Het vergemakkelijken van subsidieaanvragen**

D66 is blij met het aanjaagfonds, zoals opgenomen in de cultuurvisie 'Groei', waar subsidies gericht op nieuwe en vernieuwende cultuurinitiatieven, gedurende het hele jaar aangevraagd kunnen worden. Toch merken we dat een culturele subsidie aanvragen lastig blijkt. Veel mensen, en met name jongeren, vinden het moeilijk om door alle verschillende subsidiebomen het bos nog te zien. D66 wil (jonge) kunstenaars en culturele ondernemers meer duidelijkheid verschaffen over beschikbare culturele subsidies, zodat er meer initiatieven van de grond komen.

Zichtbare Nijmeegse cultuur

Het bijzondere en oude verleden in combinatie met de aanwezigheid van veel jongeren en studenten maakt de stad Nijmegen uniek. De slogan van Nijmegen vat dit mooi samen: Old City, Young Vibe. Er wordt echter te weinig gedaan om jongeren te betrekken bij het culturaanbod en de totstandkoming hiervan. Daarnaast moet het cultureel erfgoed zichtbaarder worden voor inwoners, toeristen en andere bezoekers van de stad Nijmegen.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Het benutten van de young vibes**

D66 is blij met de city marketing slogan 'Old City, Young Vibe'. Jongeren en studenten zorgen ervoor dat de oudste stad van Nederland bruist van energie! In Nijmegen worden veel activiteiten en evenementen georganiseerd voor jongeren en studenten, maar we zien dat dit aanbod de doelgroepen niet altijd bereikt. 'InTo Nijmegen' biedt een uitgebreid overzicht van activiteiten die er in Nijmegen worden georganiseerd. Dit concept moet meer bekendheid

krijgen onder en toegankelijker worden voor jongeren. Dit kan bijvoorbeeld door het introduceren van een mobiele app en de mogelijkheid om jongeren en studenten(organisaties) die evenementen organiseren ook toegang te geven tot het platform 'InTo Nijmegen'.

- **Nachtcultuur is ook cultuur**

Het nachtleven is een plek om anderen te ontmoeten en om jezelf te kunnen zijn. Helaas zien velen de nachtcultuur in Nijmegen nog te vaak als overlast gevend. We willen meer erkenning en waardering voor het Nijmeegse nachtleven dat, mede door de coronapandemie, onder zware druk staat. Die erkenning houden we niet bij woorden. We willen meer maatwerk op het gebied van (nacht)horeca en evenementen, bekijken opties voor nieuwe locaties geschikt voor nachtcultuur en de drempel moet omlaag om ook kleinschalige dance events te kunnen organiseren. Tot slot zetten we in op aanvullende eisen rondom geluidsisolatie voor woningbouw nabij uitgaansgelegenheden.

- **Nijmegen is en blijft dé festivalstad**

In Nijmegen weten we hoe we een festival moeten organiseren, waarbij er voor ieder wat wils is: van DRIFT tot 'Dag van het levenslied'. We maken evenementen die plaatsvinden zichtbaar op verschillende locaties in de stad, zodat inwoners en ondernemers deze festiviteiten optimaal benutten.

- **Het tot leven wekken van cultureel erfgoed, mede door een erfgoedsubsidie**

D66 is voor het aanbieden van een erfgoedsubsidie. Het moet voor inwoners, kunstenaars en instellingen mogelijk zijn om een idee- of projectsubsidie aan te vragen, waarmee het verleden van Nijmegen zichtbaar gemaakt wordt. Daarnaast is de verbouwing van het Nijmeegse station een uitgelezen kans om het cultureel erfgoed tot uiting te laten komen. Toeristen, studenten en andere mensen die de stad met de trein bereiken komen op deze manier direct in aanraking met het Romeinse verleden.

- **Aanwezigheid van culturele broedplaatsen**

D66 wil ruimte blijven scheppen voor culturele broedplaatsen in de stad. Het is belangrijk dat Nijmegen voldoende mogelijkheden biedt aan talent en experimenten in kunst en cultuur. Naast de VASIM moet er gekeken worden naar meer en andere plekken in Nijmegen die als culturele broedplaats kunnen fungeren.

- **Meer (flexibele) ateliers en expositieruimtes**

Er is een groot tekort aan ateliers en expositieruimtes in Nijmegen. Het moet gemakkelijker worden om leegstand in panden te voorkomen door er tijdelijke ateliers en expositieruimtes van te maken. D66 vindt het belangrijk dat er een divers aanbod aan exposities van de grond komt dat aantrekkelijk is voor verschillende groepen Nijmegenaren.

Een stad die veilig is en waar iedereen zich veilig voelt

Een veilige stad is het fundament voor een open en vrije samenleving. Nijmegen is een stad waar iedereen zichzelf kan zijn: thuis en op school, in de kroeg en op straat. Inwoners moeten zich veilig voelen en zich, zonder zich onveilig te voelen, altijd alleen over straat kunnen.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Straatoverlast en intimidatie stoppen**

Iedereen moet veilig en ongehinderd over straat kunnen in Nijmegen, op elk uur van de dag. Op dit moment is dit echter niet het geval. Vooral vrouwen en mensen van de LGBTI-gemeenschap worden regelmatig lastiggevallen en geïntimideerd op straat. D66 wil inzetten op een publieke bewustwording, voorlichtingsprogramma's op scholen en (sport)verenigingen, straatintimidatie hotspots in beeld brengen (bijvoorbeeld door deelname aan het digitale platform 'Safer cities') en zorgen dat meldingen van vieze straten en gebrekkige verlichting sneller worden opgepakt.

- **Geluidsflitspalen op plekken van veel overlast**

In navolging op de autoluwe binnenstad wil D66 de verkeersoverlast in de hele stad terugdringen. Op veel plekken zorgen auto's en motoren voor buitensporig geluidsoverlast. Bewoners en omstaanders ondervinden hier veel hinder van en daarnaast is het te hoge omgevingslawaai schadelijk voor de gezondheid. D66 wil op plekken in de stad waar veel geluidsoverlast plaatsvindt, geluidsflitspalen plaatsen. Dit zijn flitspalen met een microfoon die specifiek verkeersgeluiden filtert en zo nodig kan beboeten.

- **Betere spreiding van coffeeshops door de stad**

Criminaliteit en (drugs)overlast horen niet thuis in Nijmegen en moet daarom hard worden aangepakt. De dichtheid van coffeeshops is één van de redenen voor dit probleem. D66 wil een betere spreiding van coffeeshops door de stad.

- **Experimenten voor een beter drugsbeleid**

Mensen gebruiken drugs. We kunnen daar onze ogen voor sluiten, maar het gebeurt, ook in Nijmegen. Het huidige drugsbeleid schiet te kort en daarom is het hoog tijd om ons hard te maken voor een realistisch drugsbeleid. D66 is voorstander van het experiment gesloten coffeeshopketen en pleit daarnaast voor een experiment met legale XTC. Het uitgangspunt daarbij is goede voorlichting, preventie en een werkend testbeleid voor drugs. Het wordt hoog tijd dat we op zoek gaan naar verbeteringen in het drugsbeleid, want één ding is zeker: reguleren is beter dan verbieden.

- **Wijkagenten terug in de wijken**

De demonstraties en de organisatie van evenementen leggen beslag op de capaciteit van de politie. Wij vinden het belangrijk dat dit niet ten koste gaat van de beschikbaarheid van wijkagenten. Het is van groot belang dat wijkagenten hun tijd besteden aan verbinding leggen met de mensen in de wijken. Zo kunnen ze tijdig problemen signaleren zoals radicalisering, betrokkenheid bij een crimineel netwerk of vermoedens van huiselijk geweld - en daar vervolgens adequaat op acteren.

- **Geen vuurwerk, wel lichtshows tijdens de jaarwisseling**

Wij zijn tegen vuurwerk: de negatieve gevolgen zoals ongelukken met letselschade, milieuschade en overlast voor omstaanders en dieren wegen zwaarder dan het jaarlijkse vrij afsteken van vuurwerk. D66 stelt voor om gedurende de jaarwisseling, op meerdere plekken in de stad, een professionele lichtshow (bijvoorbeeld met drones) te organiseren. Met het organiseren van een milieuvriendelijke lichtshow bieden we de inwoners van Nijmegen een mooie afsluiting van het jaar, maar zorgen we tegelijkertijd voor minder overlast, ongelukken en luchtvervuiling.

- **Expertises verbinden op het snijvlak van zorg en veiligheid**

Steeds vaker raken thema's aan zorg én veiligheid, denk bijvoorbeeld aan: kindermishandeling, huiselijk geweld, radicalisering en de aanpak mensenhandel. Verschillende organisaties moeten beter samenwerken (politie, openbaar ministerie, Veilig Thuis, ggz-organisaties én gemeenten) en elkaar sneller weten te vinden zodat situaties niet onnodig escaleren. Het moet altijd duidelijk zijn welke organisatie wanneer betrokken is, zodat inwoners een duidelijk aanspreekpunt hebben. Wij zijn voor de ontwikkeling naar veiligheidsteams waarin Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instellingen opgaan in één nieuwe organisatie, zodat werk niet dubbel wordt gedaan en organisaties niet langs elkaar heen werken.

Nijmegen gastvrij voor studenten

Nijmegen is een kennisstad en profiteert volop van alle studenten die hier wonen. Er moeten meer studentenkamers beschikbaar komen. Als het gaat om studentenkamers moet er ook aandacht zijn voor de leefomgeving en aanpak van overlast. D66 neemt de problematiek van concrete overlastsituaties serieus, maar is geen voorstander van nieuwe regels die de realisatie van studentenkamers onnodig hinderen.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- Vanuit de samenwerking met bedrijven en kennisinstellingen willen we studenten uitdagen en mogelijkheden bieden bij het opzetten van bedrijven, zowel tijdens als na de studietijd.
- We komen studenten tegemoet, ook financieel, die verfrissende ideeën hebben voor activiteiten die bijdragen aan een levendige, bruisende stad.
- We realiseren een stadsgarderobe met ruime openingstijden, zodat Nijmegenaren hun eigendommen, zoals een jas en een tas, veilig kunnen opbergen tijdens het uitgaan in de binnenstad.
- Meer betrokkenheid, inspraak en zeggenschap voor jongeren, studenten en starters bij besluiten over de richting en de toekomst van de stad. Daarvoor zoeken we ook naar vernieuwende vormen, bijvoorbeeld door het plaatsen van digitale informatiezuilen op het ROC, de HAN en de RU waar studenten stellingen worden voorgelegd over keuzes waar we als stad voor staan en studenten ook eigen ideeën kunnen delen.

3. Nijmegen als innovatieve en goed bereikbare stad

Een bruisende en levendige stad vereist een sterke economie, levendig bedrijfsleven en goede bereikbaarheid. Verder bouwen aan een sterke economie en bedrijfsleven betekent meer banen, maar ook een stad die leeft en waarin mensen meedoen. Ondernemerschap vereist een overheid die flexibel meedenkt bij het ontplooiën van activiteiten en innovatie stimuleert.

Daarnaast wil D66 dat inwoners en bezoekers zich schoon, snel, makkelijk en veilig kunnen verplaatsen in Nijmegen. Vanuit Nijmegen zijn omliggende gemeenten, de Duitse grens, de rest van Nederland en buurgemeenten over de grens goed bereikbaar. Met de verwachte groei van wonen en werken in Nijmegen moeten we goede bereikbaarheid zien te passen in een kleinere ruimte.

Onze stip op de horizon

Een sterke economie en bedrijfsleven, waar mensen naartoe komen om te werken en ondernemen aantrekkelijk is. Mensen kunnen zich schoon, veilig en snel door de stad bewegen en er is een goede bereikbaarheid naar omliggende gebieden.

We zorgen voor een innovatieve en goed bereikbare stad door:

- Verder te bouwen aan een sterke economie en bedrijfsleven waarin het aantrekkelijk ondernemen is
 - Te zorgen dat de stad bereikbaar blijft, ook als dat groots (om)denken vraagt
 - Te zorgen voor een autoluwe binnenstad met meer ruimte voor groen, wonen, cultuur en recreatie
 - Te zorgen dat fietser, voetganger en ov-gebruiker op één blijven staan
 - Te sturen op schoon vervoer
 - Te lobbyen voor de aanpak van knelpunten in het regionale autoverkeer en spoor
 - Te zorgen voor een goede bereikbaarheid van Nijmegen met de regio en naar de rest van Nederland en Europa
- We werken deze punten hieronder nader uit.

Verder bouwen aan een sterke economie en bedrijfsleven

Wat D66 betreft is lokale economie veel meer dan banen creëren met als doel inkomens te garanderen. Als we banen creëren voor alle opleidingsniveaus in de stad, vergroten we onmiddellijk ook de kansengelijkheid. De coronaperiode heeft ons belangrijke lessen geleerd (bijvoorbeeld dat we ondernemers best aan wat minder regels mogen onderwerpen) en biedt kansen (bijvoorbeeld door het thuiswerken dat veel normaler is geworden). We willen dat Nijmegen niet alleen een woonstad is, maar juist ook een werkstad.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Minder regels, meer ruimte voor ondernemerschap en eigen verantwoordelijkheid**
Veel lokale regelgeving is onnodig complex en belemmert nieuwe ontwikkelingen en innovatie. D66 wil daarom dat Nijmegen gaat experimenteren met regelluwe zones en pleit voor een soepeler beleid voor bijvoorbeeld terrassen en reclame. Daarnaast laten we winkel- en horecatijden los. Tijdens de coronaperiode hebben we met succes ondernemers meer flexibiliteit en ruimte gegeven (bijvoorbeeld door verruiming van de terrassen). Het is zaak te kijken hoe we die flexibiliteit blijvend vast kunnen houden.
- **Onroerendezaakbelasting voor ondernemers verder omlaag**
Het tarief voor de onroerendezaakbelasting (OZB) in Nijmegen moet voor ondernemers verder omlaag. Nijmegen is voor ondernemers nu een van de duurste steden van Nederland op het vlak van lokale lasten, ondanks de verlaging die de vorige periode op initiatief van D66 is doorgevoerd. Dit schrikt nieuwe ondernemers af en heeft daarom een averechts effect op economie en werkgelegenheid.
- **Streven naar een functiemix voor in het oog springende Nijmeegse gebouwen**
Wanneer functies worden gemixt, ontstaan unieke en waardevolle concepten. De gemeente maakt mogelijk dat er ook meer ruimte komt voor gecombineerde concepten. Dat geldt voor winkels (bijvoorbeeld winkels en horeca combineren), maar ook voor in het oog springende Nijmeegse gebouwen zoals de Valkhofkapel en de Marikenkapel. De doorontwikkeling van het Schouwburggebouw past daar ook bij.

- **Trots op onze ondernemers**

Er moet meer waardering komen voor Nijmeegse ondernemers. Ondernemers vanuit horeca en detailhandel zijn cruciaal voor het realiseren van een bruisende en sociale stad. Nijmeegse ondernemers zorgen niet alleen voor werkgelegenheid, maar vormen ook het sociale cement van onze stad. Zo sponsoren ze bijvoorbeeld de lokale sportverenigingen. Nijmegen heeft een groter budget nodig voor citymarketing, het professionaliseren van het centrummanagement en een professioneel jaarlijks terugkerend ondernemersevenement. Het 'Actieplan binnenstad' loopt eind 2022 af: we zorgen voor een ambitieus vervolg om de binnenstad nog meer op de kaart te zetten.
- **Naast 'Start-up Nijmegen' tijd voor 'Scale-up Nijmegen'**

Start-up Nijmegen is een succesvol concept: een concept gedragen door en voor ondernemers. Nijmegen kent vele succesvolle start-ups. De kunst is natuurlijk om het voor succesvolle start-ups ook aantrekkelijk te maken om in Nijmegen gevestigd te blijven als ze groeien. We bouwen, in nauwe afstemming met OostNL, de Radboud Universiteit, het Radboudumc, de HAN en het ROC, aan een 'Scale-up Nijmegen' waar ondernemers begeleid worden in het vestigen en opschalen van hun onderneming.
- **Ondernemers adopteren (stukjes van) Nijmegen**

Veel Nijmeegse ondernemingen voelen zich verbonden met Nijmegen en voelen daarmee ook een wens en verantwoordelijkheid om bij te dragen aan de ontwikkeling van Nijmegen. Dat kunnen we als gemeente nog veel meer aanjagen. We gaan met grote (nieuwe) bedrijven in gesprek over hun lokale verantwoordelijkheden en hoe ze daar invulling aan kunnen geven. Bijvoorbeeld door evenementen die voor Nijmegen beeldbepalend zijn, zoals Zevenheuvelenloop en de Vierdaagse, te sponsoren en/of te adopteren.
- **Gemeente als matchmaker**

We hebben geen gebrek aan mensen die hier willen wonen, wel een gebrek aan mensen die hier willen werken. Honderden vacatures voor hoogopgeleide medewerkers raken niet ingevuld voor Nijmeegse bedrijven. De gemeente moet wat D66 betreft een actieve rol pakken bij het ingevuld krijgen van vacatures van grote(re) Nijmeegse bedrijven.

Een bereikbare stad vraagt om groots (om)denken

Nijmegen stond vorig jaar in de top drie van slechts bereikbare steden met de auto. De Oversteek heeft voor verbetering gezorgd, maar er gaat nog steeds te veel doorgaand verkeer door het hart van de stad, omdat omrijden te lang duurt of simpelweg niet mogelijk is. Door de Waal die de stad doorkruist en de stuwwal aan de oostkant is een oplossing niet vanzelfsprekend. Daarnaast blijft Nijmegen de komende jaren enorm groeien in de bestaande bebouwde kom. Met de verwachte groei van wonen en werken in Nijmegen moeten we goede bereikbaarheid zien te passen in een kleinere ruimte. Dat vraagt om forse actie op korte en lange termijn.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Vergroting capaciteit van de ringweg**

De S100 is de belangrijkste verbinding voor auto's tussen de invalswegen en de stadswijken. Ondanks de komst van de Oversteek gaat er nog veel doorgaand verkeer door het stadscentrum. Om de bereikbaarheid van de wijken te verbeteren en het stadscentrum te ontlasten breiden we de capaciteit van de S100 uit. Binnen het gebied van de S100 wordt doorgaand autoverkeer door het centrum ontmoedigd door hen een aantrekkelijke andere route aan te bieden. Dit kan alleen als op knelpunten van de S100 en invalswegen meer ruimte voor de auto gecreëerd kan worden. D66 schuwt geen ambitieuze maatregelen in het realiseren van een goede autobereikbaarheid en doorstroming van de S100. Bijvoorbeeld het ondertunnelen van wegen of het uitbreiden naar een volwaardige ring naar de oostkant. Als de S100 een volwaardige rondweg – ook in Oost – wordt, is het nog belangrijker om te zorgen voor goede oversteekbaarheid (met ongelijkvloerse kruisingen en/of ruimere oversteekzijden voor kwetsbare verkeersgebruikers).
- **Autoluwe binnenstad (binnen de singel)**

De drukke binnenstad is bedoeld voor wonen, recreatie en commercie. Om daar meer ruimte voor te maken willen we een autoluwe binnenstad (binnen de singel). In feite betekent het een gefaseerde uitbreiding van voetgangersgebied, bijvoorbeeld naar de Eerst Walstraat en Tweede Walstraat, en Hertogplein en Hertogstraat. We stellen daar wel de volgende voorwaarden aan:

 - Bewoners moeten de mogelijkheid houden om een auto te parkeren in een van parkeergarages. Voor bewoners en laad-los verkeer blijft de binnenstad via enkele toegangswegen (zoals Bloemerstraat en Kelfkensbos) uiteraard bereikbaar met de auto.

- Verbeteringen in het openbaar vervoer qua beschikbaarheid, toegankelijkheid en reistijd. Plein 44 blijft bereikbaar met de bus. Vanuit elk transferium moet je met de bus binnen een kwartier in de binnenstad kunnen zijn.
- Beschikbaarheid van nieuwe deelvervoersopties in de binnenstad.
- **De Waalkade wordt busvrij**

De Waalkade, voor veel toeristen hét visitekaartje van Nijmegen, moet grootschalig anders ingericht worden. D66 wil dat de gehele Waalkade een oase van groen wordt met ruim opgezette terrassen in een parkachtige omgeving en ruimte voor evenementen. Alleen hulpverleningsvoertuigen zijn nog welkom aan de Waalkade.
- **Slimmer vervoer: door te delen en met beter overzicht**

Nu bezitten mensen vaak het vervoersmiddel (auto of fiets) dat ze gebruiken. Als mensen vervoersopties delen dan scheelt dat ruimte op de weg en bij parkeren. D66 wil deze vorm van mobiliteit, zogenaamd deelvervoer, stimuleren. De potentie van een grote keuze tussen verschillende mobiliteitsdiensten zoals deelauto's, deelfietsen, flexibele of traditionele vormen van openbaar vervoer of eventueel taxi's wordt pas echt benut als de gebruiker een overzicht heeft van de beschikbare diensten. Slimme technologie (zogenaamde smart mobility functies) verbeteren de beschikbaarheid en verdeling van het vervoer. D66 wil dat de gemeentes vervoerders stimuleert om gegevens over drukte, beschikbaarheid en vertrektijden te delen zodat overstappen gemakkelijker wordt.
- **Scooters, bromfietzers en pedelecs op de rijbaan**

We maken haast met het verplaatsen van scooters, bromfietzers en pedelecs naar de rijbaan. Daarbij blijven we werken aan het schoner maken van vervoersmiddelen. We stimuleren mensen om een vervuilende brommer in te leveren en subsidiëren een elektrisch alternatief.

Fietser, voetganger en ov-gebruiker op één

In de stad waarin we actieve en duurzame mobiliteit willen stimuleren krijgen fietser, voetganger en OV-gebruiker voorrang. Een hoogwaardig en duurzaam vervoersnetwerk binnen de stad moet een verleidelijk alternatief bieden voor de auto zonder op reistijd in te leveren.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Uitbreiding en veiliger maken van het netwerk van fietssnelwegen**

Het netwerk van fietspaden in Nijmegen is al goed, maar kan nog beter door deze veiliger te maken en uit te breiden van het netwerk van fietssnelwegen over de Daalseweg, Groesbeekseweg, langs de N325 naar Beek en langs de S100. Tevens moeten we veel actiever en in overleg met de omliggende gemeenten kijken hoe we bestaande fietsroutes kunnen verbeteren (bijvoorbeeld op de Scheidingsweg een veiligere oversteek voor fietsers op de snelfietsroute Cuijk-Nijmegen) en fietssnelwegen kunnen doortrekken naar de dorpskernen om Nijmegen heen.
- **OV-fietsen op alle Nijmeegse stations**

Bij huidige treinstations komt er ruimte voor deelvervoer. Om te beginnen willen we dat bij de perifere treinstations in Nijmegen OV-fietsen beschikbaar komen. Later moet er ook ruimte komen voor andere vormen van deelvervoer.
- **Meer fietsenrekken en uitbreiding netwerk van e-hubs**

Elk fietsenrek in de binnenstad krijgt minstens één e-bike oplaadaansluiting, er komen meer openbare fietsenrekken bij winkelcentra in de wijken en bij elke bushalte komt een fietsenrek zodat de overstap op de bus makkelijk gemaakt is. Verder wordt de fietsenstalling op station Dukenburg en station Goffert uitgebreid en investeert de gemeente Nijmegen actief in het uitbreiden van het netwerk van e-hubs: bij alle OV-knooppunten, treinstations en P&R's ruimte voor deel(e-)fietsen.
- **Binnen vijf minuten fietsen bij een verkeersknooppunt**

Er komen nieuwe verkeersknooppunten buiten de treinstations waarin bus, fiets, deelvervoer en parkeren samenkomen. Deze verkeersknooppunten komen bij winkelcentra, voorzieningencentra en bij grote werkgelegenheidslocaties. We willen een uitbreiding van de P&R plekken, onder andere aan de zuidzijde van de stad. Met snelbussen en over snelfietspaden kun je je snel tussen de knooppunten van de ene naar de andere wijk bewegen. Wij willen dat vanuit elke wijk je binnen vijf minuten fietsen bij een verkeersknooppunt kunt zijn.

Sturen op schoon vervoer

We hebben niet de illusie dat alle Nijmegenaren gebruik wensen te maken van deelvervoer, hoe aantrekkelijk we deelvervoer ook maken. Dat is prima. Daarom wensen we ook voldoende aandacht te besteden aan het realiseren van schoon vervoer voor alle vervoersmiddelen.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Komende jaren minimaal 1.000 extra openbare laadpalen**
De elektrische auto is in opkomst en de vraag naar elektrische laadpalen groeit snel. Momenteel is de vraag naar laadpalen in Nijmegen vier keer groter dan de beschikbaarheid. De aanvraag en plaatsing van een nieuwe laadpaal kan soms maanden op zich laten wachten. We willen dat de gemeente de doorlooptijd voor deze aanvragen versnelt en de komende vier jaar 1.000 openbare laadpalen bij laat plaatsen, waarvan 200 laadpalen in het centrum.
- **Transitie naar schone brandstoffen stimuleren**
We vinden het belangrijk dat de gemeente de transitie naar schone brandstoffen stimuleert en faciliteert, bijvoorbeeld door: het prioriteren van schone brandstof bij toekomstige aanbestedingstrajecten voor openbaar vervoer, het verplichten van bezorgscooters en bezorgauto's van 2025 volledig elektrisch te rijden en het verplichten van laad-losvervoer in de binnenstad van 2025 volledig elektrisch te rijden.
- **Waterstofstation in Nijmegen**
Waterstof is een duurzame brandstof dat nog in de kinderschoenen staat. Het is een van de routes op weg naar duurzame mobiliteit. Wij willen dat je de komende jaren op verschillende plaatsen in Nijmegen waterstof kunt tanken.
- **Prikkels om binnenscheepvaart schoner te maken**
Om luchtvervuiling tegen te gaan willen we schonere binnenscheepvaart. Dat doen we door het aanbieden van biobrandstof en het blijven aanbieden van groene walstroom. Daarnaast blijven we in gesprek met Rijkswaterstaat over schonere schepen op de Waal.

Goed bereikbaar in de regio

D66 vindt een goede verbinding met omliggende gebieden en Europa belangrijk. De helft van de Nijmegenaren reist dagelijks buiten Nijmegen om de kost te verdienen. Ook is een goede verbinding belangrijk voor economische ontwikkeling en als aantrekkelijke stad.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Verkeersknelpunten in de regio aanpakken**
We vinden het belangrijk dat een aantal belangrijke verkeersknelpunten in de regio worden aangepakt en hoog op de agenda komen te staan van de provincie en het Rijk: de spoorbrug bij Ravenstein en het A50 knooppunt Bankhoef.
- **Nijmegen als belangrijk knooppunt in het treinnetwerk**
Voor het stimuleren van een duurzaam en schoon woon-werk verkeer is een goede treinverbinding met de rest van Nederland cruciaal. D66 ziet de volgende verbetermogelijkheden en ambities om met regionale partners verder op te pakken: de intercity richting Den Bosch moet vaker rijden, zes keer per uur een directe verbinding naar Eindhoven (airport) en Breda. Daarom wil D66 dat de gemeente zich inzet voor de verdubbeling van de spoorbrug bij Ravenstein. Daarnaast dient de Maaslijn geëlektrificeerd te worden zodat een intercity kan gaan rijden naar Venlo, Roermond en Maastricht, met een betere overstap naar Düsseldorf, het Roergebied en Keulen. Verder moet de bereikbaarheid van de Randstad beter, zowel via Den Bosch als Arnhem. Tot slot geloven we in Arnhem als belangrijk knooppunt voor Europees treinverkeer.
- **Versterken positie haven**
Versterk de concurrentiepositie van de Nijmeegse haven, de grootste binnenvaarthaven van Nederland, en benut hierbij de kansen die ontstaan bij de sloop van de oude kolenenergiecentrale.

4. Een vitale democratie, waarin verstandig met geld wordt omgaan

De overheid staat ten dienste van inwoners. D66 wil de lokale democratie versterken door meer mensen op nieuwe manieren te betrekken bij besluiten van de gemeente, inwoners te benaderen als gelijkwaardig partner en altijd gewoon goede dienstverlening te bieden, met respect voor privacy en (digitale) veiligheid. In een gezonde democratie gaat verantwoording afleggen hand in hand met vertrouwen. Vertrouwen in de inwoner, vertrouwen in de overheid en vertrouwen in de politiek.

Onze stip op de horizon

Een financieel gezonde stad waar inwoners zich direct betrokken voelen bij (de ontwikkelingen in) de stad.

We zetten ons in voor een vitale democratie door:

- Te zorgen dat we als overheid rechtmatig en rechtvaardig handelen
- Te zorgen dat we samenwerken over gemeente- en landsgrenzen heen
- Toe te zien of gezond financieel beleid

We werken deze punten hieronder nader uit.

Een overheid die rechtmatig én rechtvaardig handelt

De toeslagen affaire heeft ons geleerd dat beoordelingen van uitkeringen niet altijd rechtvaardig is verlopen. D66 vindt dat er een cultuuromslag nodig is waarin de gemeente tot dienst staat van haar inwoners.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **Geen overheid die inwoners nog dieper in de schulden duwt**
Terugvorderingen moeten gemaximeerd worden op datgene wat de uitkeringsgerechtigde als 'te veel' heeft gekregen. Uitkeringsgerechtigden die tegen een terugvordering of opschorting van hun uitkering aanlopen krijgen hulp aangeboden van een onafhankelijk financieel en/of juridisch adviseur.
- **Privacy en digitale veiligheid geborgd**
In een tijd waarin een gemeente steeds meer zaken digitaal afhandelt is een veilige en betrouwbare dienstverlening cruciaal. Door de decentralisaties in het sociaal domein beschikt de gemeente over veel, en vaak gevoelige, persoonsgegevens van haar inwoners. Er dient zorgvuldig mee te worden omgegaan en de beveiliging van persoonsgegevens moet geoptimaliseerd worden. Dat betekent concreet: bij het ontwerpen van een informatiesysteem of nieuw product wordt rekening gehouden met *privacy (privacy by design)*, scherpe afbakening van gegevens en meer controle op dataverzameling en datagebruik in de openbare ruimte.
- **Gebruik maken van algoritmes en data-analyses zonder de menselijke maat te verliezen**
Net als bij bedrijven kunnen algoritmes en data-analyses de gemeente helpen beter zicht te krijgen op de problemen die er spelen. Te vaak komen mensen echter in de knel of zijn de uitkomsten gebaseerd op verkeerde aannames in de data. D66 wil dat de gemeente transparant is over het gebruik van algoritmes, over de mogelijke risico's van die algoritmes en dit publiceert in een openbaar toegankelijk algoritmeregister. Ook is er altijd een menselijke toets nodig bij beslissingen die ingrijpend zijn voor inwoners als deze gebaseerd zijn op algoritmes.
- **Vergroten weerbaarheid van inwoners tegen cybercriminaliteit**
Afgelopen jaar is het aantal geregistreerde cybercrime gevallen meer dan verdubbeld. Het gaat hier in veel gevallen om vormen van identiteitsfraude, koop- en verkoopfraude, hacken en cyberpesten. Toch wordt er weinig aangifte gedaan over deze vormen van fraude of criminaliteit. Slechts bij 1 op de 12 gevallen wordt er aangifte gedaan bij de politie. D66 wil dat bij de Digitale Informatiepunten ook proactief informatie wordt gedeeld om inwoners weerbaarder te maken tegen vormen van digitale criminaliteit.

- **Digitaal toegankelijke stad**
Contact met de gemeente verloopt steeds vaker digitaal en voor veel mensen is dat nog steeds moeilijk en onduidelijk, denk daarbij onder meer aan mensen met beperkte computervaardigheid, mensen met een beperking of laaggeletterden. Het is daarom belangrijk dat onze website voldoet aan de eisen zoals die gesteld worden in het tijdelijk Besluit Digitale Toegankelijkheid.
- **Meer inzet op democratische vernieuwing**
Op initiatief van D66 zijn de afgelopen jaren forse stappen voorwaarts gezet in het beter betrekken van inwoners bij wat de gemeente doet of van plan is te doen. Maar we zijn er nog niet. D66 wil actief gebruik maken van vernieuwende vormen van inwonersparticipatie, bijvoorbeeld door de inzet van burgerfora en door te zorgen dat inwoners via MijnWijkplan ook kunnen stemmen op ideeën van de gemeente.
- **VN Verdrag voor mensen met een beperking**
Het VN verdrag voor mensen met een beperking wordt leidend voor beleid en werkwijze van de gemeente Nijmegen. We zetten daar waar van toepassing is ervaringsdeskundigen en expertise tegelijkertijd in als we nieuw beleid maken. Zij zijn gezamenlijk volwaardig gesprekspartner. De ervaringen en perspectieven van gebruikers zijn onmisbaar bij ontwikkeling en evalueren van beleid. Daarom investeren we in het ondersteunen van gebruikersparticipatie en expertise op specifieke thema's zoals inclusie. We verkennen het oprichten van een ervaringsdeskundig onderzoeksbureau. Zoals bijvoorbeeld Meetellen in Utrecht.

Meer samenwerking over (gemeente)grenzen heen

Een sterk bestuur stapt over (gemeente)grenzen heen. Adagium daarbij is: alleen ga je sneller, samen kom je verder. Juist door actief de samenwerking op te zoeken in de regio en over de grens met Duitsland, kunnen we de aantrekkelijkheid van de regio versterken en daar allen de vruchten van plukken.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- **We bundelen regionaal de krachten**
We blijven inzetten op regionale samenwerking, onder andere op het terrein van economie, toerisme, het organiseren en inkopen van zorg, werk en inkomen, klimaat en duurzaamheid. We hebben de regio hard nodig om energiedoelstellingen te halen en verkennen daarom de mogelijkheid om een regionaal expertiseteam op te zetten dat zich richt op het ondersteunen van bedrijven en inwoners bij de energietransitie.
- **Samenwerkingsverbanden radicaal democratiseren**
D66 wil de manier waarop wij in de regio Rijk van Nijmegen onze samenwerkingsverbanden besturen radicaal democratiseren. De huidige vorm waarop gemeenschappelijke regelingen worden bestuurd, is haast technocratisch en vooral gericht op het verdelen van belangen tussen de verschillende regiogemeenten. Daarmee worden de regionale verschillen onnodig benadrukt, terwijl politiek-ideologische verschillen geen gehoor vinden. Dit is in onze ogen een probleem, want er worden weldegelijk politiek-inhoudelijke keuzes op regionaal niveau gemaakt. In de komende raadsperiode verkennen we welke mogelijkheden er zijn meer vanuit politiek-ideologische stromingen te werken bij samenwerkingsverbanden.
- **Over de grens heen kijken**
D66 wil dat Nijmegen ook qua werkgelegenheid over de grens kijkt. De gemeente Nijmegen moet daarom vaker met de gemeenten uit het Duitse grensgebied en in Euregio-verband in gesprek gaan om vraag en aanbod van werknemers beter op elkaar aan te kunnen sluiten. Daarnaast ziet D66 nu kansen om met de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen structurele afspraken te maken over de snelle erkenning van Nederlandse mbo-diploma's voor werk over de grens.

Een financieel gezonde stad

D66 zet zich in Nijmegen altijd in voor een solide financieel beleid. Dat betekent dat we zorgvuldig met belastinggeld omspringen en ervoor zorgen dat de begroting tegen een stootje kan. We zijn niet bang om te hervormen en slim te bezuinigen op beleid dat onnodig of niet effectief is. Zo creëren we ruimte om te investeren.

D66 zet de komende vier jaar in op ...

- De afgelopen vier jaar zijn we als stad nog nooit zo financieel gezond geweest, ondanks de coronapandemie. Ook in de toekomst willen we dit blijven, zodat we kunnen blijven investeren in onze stad. Ook in de toekomst stimuleren we een kostenbewuste omgang van gemeentelijk geld. Als binnen een beleidsprogramma te veel geld wordt uitgegeven, moet dat binnen het programma worden opgelost.
- D66 wil meer transparantie over de financiën van de gemeente. Daar zijn de afgelopen jaren forse stappen voorwaarts in gezet. Maar we zijn er nog niet: verdere verbetering van de leesbaarheid van de stadsbegroting en jaarrekening is nodig om voor elk gemeenteraadslid en elke geïnteresseerde inwoner inzichtelijk te maken hoe geld wordt besteed.
- Subsidies zijn een nuttig middel om zaken die we belangrijk vinden voor elkaar te krijgen. Omdat het gaat om belastinggeld is het wel belangrijk dat we verstandig en zorgvuldig met subsidies omgaan. D66 wil daarom dat de gemeente Nijmegen bij alle subsidies de volgende vijf uitgangspunten hanteert:
 - De gemeente subsidieert activiteiten gericht op het bereiken van maatschappelijke effecten.
 - Nieuwe subsidies richten zich vooral op het opstarten en aanjagen van nieuwe activiteiten en zijn in principe tijdelijk.
 - Bij bewezen resultaten kan de gemeente een subsidierelatie aangaan voor langere termijn.
 - De gemeente en de subsidieontvanger zijn volledig transparant over versterkte subsidies en behaalde resultaten.
 - Frauderen met subsidies wordt stevig aangepakt.

Nawoord

In dit verkiezingsprogramma vindt u concrete oplossingen voor vraagstukken die nu spelen. Maar de dagelijkse praktijk van het werk in de gemeenteraad van Nijmegen is gevarieerder dan wij nu kunnen voorspellen. Daar zijn ongetwijfeld vraagstukken bij die in dit programma beperkt of zelfs helemaal niet aan de orde komen. Daarom hebben wij als D66 onze uitgangspunten en ideeën vertaald in vijf richtingwijzers. Deze zal een gekozen D66-vertegenwoordiger hanteren bij het nader invullen van toekomstige politieke keuzes. De vijf richtingwijzers van D66 zijn:

1. Vertrouw op de eigen kracht van mensen

Wij vertrouwen op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen. Daarom zien we de toekomst met optimisme tegemoet. Mensen zijn zo creatief dat ze steeds opnieuw zelf oplossingen vinden. Wij willen dat de overheid deze kracht, vindingrijkheid en creativiteit van burgers en ondernemers ondersteunt en ruimte geeft. De sleutel voor verandering ligt bij mensen zelf en wij willen dat de overheid daarbij aansluit. Wat mensen voor zichzelf en anderen kunnen doen is veel belangrijker en effectiever dan wat de overheid kan doen.

2. Streef naar een harmonieuze en duurzame samenleving

Wij willen de wereld om ons heen tegemoet treden met respect en mededogen. Dat geldt voor de mensen om ons heen en voor onze omgeving. De aarde is niet van ons en dus geen gebruiksartikel. We willen stoppen met het uitputten en vervuilen van onze leefomgeving. We willen dat in de discussie over natuur en milieu niet het behoud, maar de aantasting van natuur en milieu beargumenteerd wordt.

Wij staan voor een samenleving waarin ieder mens vrij is hun eigen leven in te richten. Deze individuele vrijheid kan niet zonder verbinding met de omgeving met tussen mensen onderling. Wij staan voor een samenleving met wijken waarin mensen elkaar ontmoeten en samen leven.

3. Denk en handel internationaal

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit. Bij alles wat we doen, vragen we ons steeds af welke effecten dat heeft op anderen in deze wereld. Wij onderkennen dat Europa steeds meer ons binnenland wordt. Internationale samenwerking en economische vooruitgang zijn de sleutels naar een wereld met minder oorlog en conflicten. Daarbij handelen wij steeds pragmatisch, nuchter en op basis van feiten.

4. Koester de grondrechten en gedeelde waarden

De fundamentele waarden van onze samenleving zijn vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst. Lichamelijke integriteit, geweldloze oplossing van belangenconflicten en een respectvol gehanteerde vrijheid van meningsvorming en uiting, inclusief respect voor onze democratische rechtsstaat, zijn voor ons centrale waarden. Die waarden zijn universeel en zonder meer bovengeschied. Wij beschermen de grondrechten van onszelf en anderen.

5. Beloon prestatie en deel de welvaart

Mensen zijn niet gelijk, wél gelijkwaardig. Mensen zijn verschillend en wij willen dat de overheid ruimte laat voor die verschillen. Wij streven naar economische zelfstandigheid voor zoveel mogelijk mensen en vinden dat mensen die uitmuntend presteren daarvoor een beloning verdienen. Wij willen een dynamische, open samenleving waarin iedereen de ruimte krijgt om zijn eigen beslissingen te nemen en iedereen zich op zijn eigen manier kan ontwikkelen. Wij vinden het vanzelfsprekend om welvaart met elkaar te delen. We willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in het maatschappelijk en economisch proces, want daar worden we allemaal beter van. Voor mensen die zichzelf niet kunnen redden dragen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Dankwoord

Dit verkiezingsprogramma is tot stand gekomen dankzij de inzet van vele leden van D66 Nijmegen en andere betrokkenen. We bedanken iedereen die heeft bijgedragen voor hun kennis, inzichten en inzet.

Verkiezingsprogramma commissie D66 Nijmegen 2022-2026.

Auke van Wersch
Erik Verschuren
Marijke Synhaeve
Michiel van Hoof
Monique Esselbrugge